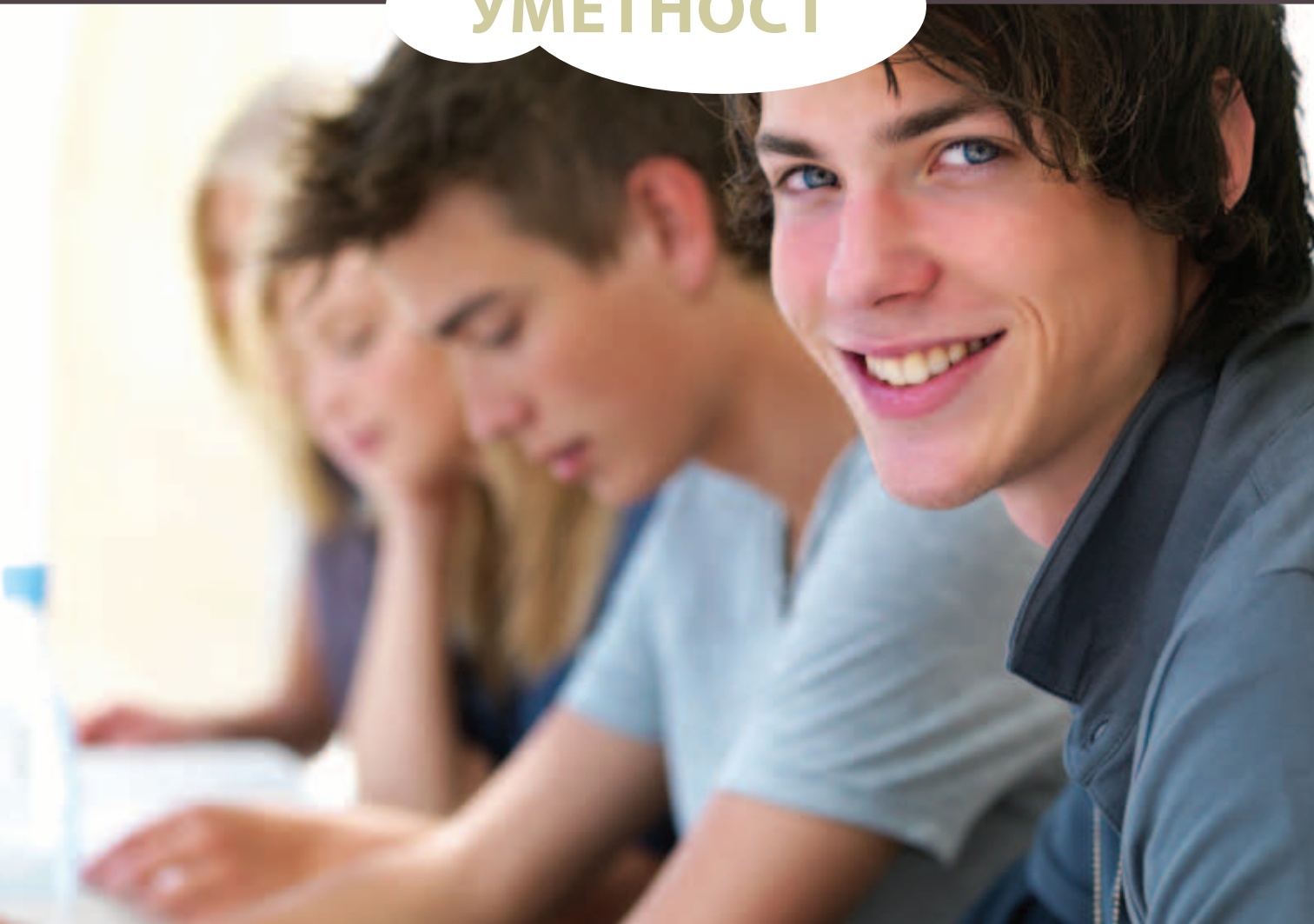

Испитни каталог за државну матуру у
школској години 2010./2011.

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Стручна радна скупина за израду испитних материјала из Ликовне уметности:

izv. prof. art. mr. sc. Davorka Brešan, voditeljica, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Osijeku

Ira Mardešić, prof., XVIII. gimnazija, Privatna klasična gimnazija s pravom javnosti, Zagreb

Sanja Nejasmić, prof., Srednja škola „Bol“, Bol

Kristina Rismondo, prof., XV. gimnazija, Zagreb

Jasna Salamon, prof., XVI. gimnazija, Zagreb.

Садржај

Увод	5
1. Подручја испитивања	5
2. Образовни исходи	5
2.1. Архитектура и урбанизам	6
2.2. Сликарство, вајарство, графика, дизајн и видео	6
3. Структура испита	9
4. Технички опис испита	9
4.1. Трајање испита	9
4.2. Изглед теста и начин решавања	9
4.3. Прибор	10
5. Опис бодовања	10
5.1. Вредновање прве испитне целине	10
5.2. Вредновање друге испитне целине	10
6. Примери задатака с детаљним појашњењем	11
6.1. Пример задатка вишеструког избора	11
6.2. Пример задатка вишеструких комбинација	12
6.3. Пример задатка повезивања и сређивања	12
6.4. Пример задатка допуњавања	13
6.5. Пример задатка есејског типа	13
7. Припрема за испит	13
7.1. Разрада образовних исхода	15

Увод

Ликовна уметност је на државној матури изборни предмет.

Испитни каталог за државну матуру из Ликовне уметности темељни је документ испита којим се јасно описује шта ће се и како испитивати на државној матури из овог предмета у школској години 2010/2011.

Испитни каталог садржи све потребне информације и детаљна појашњења о облику и садржају испита. Њиме се јасно одређује шта се од приступника очекује на испиту.

Испитни каталог је усклађен с одобреним Наставним планом и програмом¹ за Ликовну уметност у гимназијама.

Испитни каталог садржи ова поглавља:

1. Подручја испитивања
2. Образовни исходи
3. Структура испита
4. Технички опис испита
5. Опис бодовања
6. Примери задатака с детаљним појашњењем
7. Припрема за испит.

У првом и другом поглављу читалац може наћи одговор на питање *шта се испитује*.

У првом су поглављу наведена подручја испитивања, односно кључна знања и вештине из овог предмета које се испитују овим испитом.

У другом је поглављу, кроз конкретне описе онога шта приступник треба да зна, разуме и може да

¹ Гласник Министарства културе и просвјете, број 1, Школске новине, Загреб, 1994.

учини, појашњен начин на који ће се наведена знања и вештине проверавати.

Треће, четврто и пето поглавље одговарају на питање *како се испитује*, а у њима је појашњена структура и облик испита, врсте задатака те начин провођења и вредновања појединих задатака и испитних целина.

У шестом су поглављу примери задатака с детаљним појашњењем.

Седмо поглавље одговара на питање *како се припремити за испит*.

1. Подручја испитивања

Испитом из Ликовне уметности проверава се:

- познавање и разумевање архитектуре и урбанизма као главних простора људског живљења
- познавање и разумевање визуелних дисциплина ликовне уметности.

Дакле, испитује се достигнути ниво знања те компетенција приступника у овим подручјима:

- архитектури и урбанизму (као нагласак намене везане за свакодневни људски живот)
- сликарству, вајарству, графици, дизајну и видеу (визуелним дисциплинама у контексту времена и простора).

2. Образовни исходи

У овом су поглављу за свако подручје испитивања одређени образовни исходи, односно конкретни описи онога што приступник мора да зна, разуме и може да учини како би постигао успех на испиту².

² У поглављу Припрема за испит налази се додатна разрада образовних исхода. Уз сваки су образовни исход назначени битни појмови и при мери који се на њега односе.

2.1. Архитектура и урбанизам

Од приступника се очекује да зна, односно може:

- препознати и разликовати традиционалне и модерне материјале и елементе конструкција у архитектури
- препознати архитектонске односе у мегалитима и раним настамбама
- препознати и цртежом означити структуру и функције праисторијског и античког урбаног простора, резиденцијске архитектуре и манастирског комплекса
- препознати и цртежом назначити начела компоновања у архитектури Египта и Месопотамије
- препознати и цртежом назначити структуру, делове и пропорције на тлоцртима (основама), пресецима и pročелјима грчких и римских храмова
- уочити повезаност касноримских, ранохришћанских и рановизантијских грађевина – простор и конструкција
- уочити континуитет између византијске и исламске архитектуре
- препознати просторне и конструктивне елементе прероманских сакралних грађевина
- разликовати романски и готски оквир живота
- разликовати конструктивне, просторне и елементе рашчлањивања романских, готских и ренесанских сакралних и профаних грађевина те њихову композицију с обзиром на структуру и масу
- разликовати и цртежом назначити готску, ренесансну и маниристичку концепцију града и трга
- описати и цртежом назначити античке и ренесансне архитектонске елементе и начела компоновања на ренесансним грађевинама

- препознати и цртежом назначити сложеност и вишесмисленост градитељског решења маниристичке архитектуре
- препознати елипсу и принцип јединствености у барокном градитељству
- разликовати и упоредити принципе слагања простора ренесансне и барокне архитектуре
- именовати и објаснити елементе историјских стилова на снимкама pročелја архитектуре XIX века
- упоредити урбанистичка решења барока и XIX века те уочити распад историјске урбане целине
- упоредити органска и функционална дела резиденцијске стамбене архитектуре XX века с обзиром на тлоцртно решење и однос према околини
- препознати улогу вишеспратница у урбанизму XX века
- упоредити архитектуру модерне, постмодерне и деконструктивизма с обзиром на обликовне могућности нових грађевинских материјала
- упоредити стамбену архитектуру сецесије, модерне, постмодерне и деконструктивизма с обзиром на функцију
- препознати главне карактеристике светских кретања у хрватској архитектури јавног програма XX века

2.2. Сликарство, вајарство, графика, дизајн и видео

Од приступника се очекује да зна, односно може:

- разликовати и именовати сликарске, цртачке и графичке технике на примерима
- разликовати вредности боја и њихове односе
- препознати и именовати скулптуру према

техникама и теми

- препознати и разликовати апстрактне и фигуративне облике у сликарству и скулптури праисторије
- препознати и цртежом назначити стилизацију и натурализам те однос динамике и статике код вајарства старог века
- разликовати и објаснити начине обликовања унутар формата: фриз, метопа и забат (тимпанон) те именовати промене у пропорцијама људскога тела на вајарским делима старог века
- разликовати однос лика и позадине на античким грчким сликама
- разликовати просторне планове и именовати сликовне приказе с обзиром на симболику и смештај у простору египатског, римског и византијског објекта
- препознати и цртежом назначити орнаменталне карактеристике плетера
- препознати и цртежом назначити хијерахијске односе, закон кадра и карактеристике плошног обликовања на рељефу и минијатури прероманике и романике
- препознати и објаснити подређеност целини у сликарству романике
- препознати и објаснити принцип одвајања на композицији готског портала
- препознати и цртежом назначити покушаје геометријске реконструкције простора на сликарским делима готских мајстора
- објаснити однос према теми и кадру у готском сликарству Истре и Хрватске
- препознати и цртежом назначити илузионистичке и значењске елементе (иконографска анализа)

и рационална решења на ренесансној слици и рељефу

- препознати и објаснити ренесансна постигнућа на делима хрватских ренесансних вајара
- разликовати врсте скулптура у ренесанси и маниризму с обзиром на тему, кадар и степене пластичности
- разликовати и цртежом назначити односе архитектуре и скулптуре на композицији целине у готици и ренесанси
- препознати нову динамичност у скулптури и слици маниризма
- препознати и објаснити илузионизам у сликарству и архитектури ренесансе, маниризма и барока
- разликовати жанрове у сликарству барока и рококоа
- препознати синтезу архитектуре, сликарства и вајарства у бароку
- упоредити класицистичку и романтичарску концепцију слике с обзиром на тему, боју и однос према формату
- упоредити дела реализма и импресионизма с обзиром на употребу боја
- истражити нове карактеристике композиције, рукописа, боје и линије у експресионизму и његовим претечама
- уочити промене у хрватском сликарству с краја XIX и прве половине XX века
- препознати корене кубизма у постимпресионизму
- разликовати лирску и геометријску апстракцију и фигурацију у сликарству
- препознати елементе кубизма у сликарским и вајарским правцима XX века
- истражити могућности растварања површине

у импресионистичким делима вајарства и разликовати апстракцију и фигурацију у вајарству

- препознати главне карактеристике сликарских и вајарских дела футуризма, метафизике и надреализма
- повезати објектну уметност с принципом монтаже материјала
- упоредити сличности и разлике између фотографије и сликарског дела
- анализирати употребу ликовних елемената и поступака на јелима експресионистичких

праваца XX века (фовизам, Мост, Плави Јахач, нова објективност и апстрактни експресионизам)

- препознати сличности између стрипа, фотографије и филма
- објаснити на који се начин привлачи пажња посматрача у поп-арту и оп-арту
- уочити повезаност свеукупног визуелног окружења у делима концептуале, хепенинга и перформанса
- објаснити однос ленд-арта и околине.

3. Структура испита

Делови подручја испитивања у испиту из Ликовне уметности приказани су у табlici 1.

Таблица 1. Делови подручја испитивања у испиту

ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	Број задатака
Архитектура и урбанизам	9 – 14
Сликарство, вајарство, графика, дизајн и видео	12 – 15

Испит из Ликовне уметности састоји се од две целине.

Таблица 2. приказује структуру прве испитне целине.

Таблица 2. Структура прве испитне целине

Редни број	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	БРОЈ БОДОВА
1 – 5.	Задаци вишеструког избора	5	5
6 – 10.	Задаци вишеструких комбинација	5	10
11 – 15.	Задаци повезивања и сређивања	5	20
16 – 25.	‘Гроздови’ задатака	10	50
Укупно		25	85

‘Гроздови’ задатака састоје се од 4 задатка везана уз исти сликовни материјал.

Од тога је један задатак допуњавања (уцртавање у сликовни материјал), један задатак вишеструких комбинација те напослетку два задатка вишеструког избора.

У другој испитној целини је задатак есејског типа у којем приступници требају анализирати ликовно дело, а максималан број бодова је 20.

4. Технички опис испита

4.1. Трајање испита

Испит из Ликовне уметности је писани и траје укупно **105 минута**.

Времeник провођења биће објављен у *Водичу кроз државну матуру* те на мрежним страницама *Националног центра за вањско вредновање образовања* (www.ncvvo.hr).

4.2. Изглед теста и начин решавања

Приступници добивају коверту у којој су две испитне књижице, лист за концепт, лист за одговоре и два листа за оцењиваче.

Од приступника се очекује да пажљиво прочитају упутства која ће следити током решавања теста и писања есеја.

Додатно, уз сваку врсту задатака приложено је упутство за решавање. Читање ових упутстава је битно јер је у њима назначен и начин обележавања тачних одговора.

Задатке затвореног типа (вишеструког избора, вишеструких комбинација те повезивања и сређивања) приступници решавају означавањем слова тачног/тачних одговора међу понуђеним. Слова тачних одговора означају се знаком X.

Уколико у задацима у чијим се упутствима захтева одређени број одговора приступник означи више од наведеног броја, задатак ће се бодовати с 0 (нула) бодова без обзира на то што међу њима има означених тачних одговора.

Задатке отвореног типа (допуњавања) приступници решавају уцртавањем тачног одговора у сликовни материјал.

Током писања есеја приступници могу користити лист за концепт, али на крају морају свој есеј читљиво преписати на лист за уредно писање.

4.3. Прибор

Током писања испита из Ликовне уметности допуштено је користити хемијску оловку плаве или црне боје, лењир, троугао, оловку, гумицу, фломастере у боји и шестар.

5. Опис бодовања

Укупан број бодова је 105.

5.1. Вредновање прве испитне целине

У задацима вишеструког избора сваки тачно означен одговор доноси 1 бод.

У задацима вишеструких комбинација сваки тачно означен одговор доноси 1 бод, а потпуно тачно решен задатак 2 бода.

У задацима повезивања и сређивања сваки тачно означен одговор на део задатка доноси 1 бод. Потпуно тачно решен задатак доноси 4 бода.

У задацима допуњавања сваки тачно уцртан одговор доноси 1 бод.

5.2. Вредновање друге испитне целине

Успешно написан есеј у другој испитној целини доноси укупно 20 бодова.

Есеје приступника вреднују оспособљени оцењивачи према јединственој лествици за процену.

У сваком есеју вреднује се опис четири садржајне одреднице наведене у задатку.

Описивање сваке садржајне одреднице вреднује се посебно применом лествице од 5 бодова.

Општа лествица за оцењивање есеја приказана је у табелици 3.

Уз огледни пример теста приложена је додатна разрада лествице за оцењивање састава (за конкретан задатак) те примери састава с објашњењем вредновања.

Таблица 3. Лествица за вредновање есеја

Графичка анализа дела – цртежи на репродукцији	Писана анализа дела – елементи форме	Писана анализа дела – елементи форме	Писана анализа – синтеза и одређење припадности дела
Графички означен први појам – 1 бод	1 појам – 1 бод	1 појам – 1 бод	1 појам – 1 бод
Графички означен други појам – 1 бод	2 појма – 1 бод	2 појма – 1 бод	2 појма – 1 бод
Графички означен трећи појам – 1 бод	3 појма – 1 бод	3 појма – 1 бод	3 појма – 1 бод
Графички означен четврти појам – 1 бод	4 појма – 1 бод	4 појма – 1 бод	4 појма – 1 бод
Графички означен пети појам – 1 бод	5 појмова – 1 бод	5 појмова – 1 бод	5 појмова – 1 бод
Укупно 5 бодова	Укупно 5 бодова	Укупно 5 бодова	Укупно 5 бодова
			УКУПНО 20 бодова

6. Примери задатака с детаљним појашњењем

У овом су поглављу примери задатака. Уз сваки пример задатка понуђен је опис те врсте задатка, образовни исход који се тим конкретним задатком испитује, тачан одговор те начин бодовања.

6.1. Пример задатка вишеструког избора

Задатак вишеструког избора састоји се од **упутства** (у којем је описан начин решавања задатка и које је заједничко за све задатке тога типа у низу), **основе** (питања) те **четири понуђена одговора** од којих је један тачан.

У следећем задатку између четири понуђена требате одабрати један одговор. Одговор обележите знаком X и обавезно га препишите на лист за одговоре.

Којем правцу у сликарству модерне припада репродуковано дело?

- A. лирској апстракцији
- B. апстрактном експресионизму
- Ц. геометријској апстракцији
- Д. тонској апстракцији
- П. Мондријан, *Композиција у црвеном, плавом и жутом*, 1930. год.

ТАЧАН ОДГОВОР: Ц

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: разликовати лирску и геометријску апстракцију и фигурацију у сликарству

БODOVAЊE:

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор или уколико се означи више одговора

6.2. Пример задатка вишеструких комбинација

Задатак вишеструких комбинација састоји се од **упутства** (у којем је описан начин решавања задатка и које је заједничко за све задатке тога типа у низу), **основе** (питања) те **четири понуђена одговора** од којих су два тачна.

У следећем задатку између четири понуђена требате одабрати два одговора. Одговоре обележите знаком X и обавезно их препишите на лист за одговоре.

Карактеристике којих стилских раздобља можемо препознати на репродукцији прочеља палаче Дивона у Дубровнику?

А. романике

Б. готике

Ц. ренесансе

Д. маниризма

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: Б и Ц

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: разликовати конструктивне, просторне и елементе анализе романских, готских и ренесансних сакралних и профаних грађевина те њихову композицију с обзиром на структуру и масу

БОДОВАЊЕ:

2 бода – сви тачни одговори

1 бод – 1 тачан одговор

0 бодова – нетачни одговори и уколико се обележи више од два одговора

6.3. Пример задатка повезивања и сређивања

Задатак повезивања и сређивања састоји се од **упутства**

(у којем је описан начин решавања задатка и које је заједничко за све задатке тога типа у низу), **основе** (питања), **четири честице питања** те **шест честица одговора**.

У следећем задатку свакој честици питања означеној бројем можете придружити само једну честицу одговора означену словом.

Одговоре обележите знаком X и обавезно их препишите на лист за одговоре.

Вајарским материјалима придружите одговарајуће начине обраде.

1. мермер   А. моделовање

2. слоновача   Б. левање

3. глина   Ц. клесање

4. бронза   Д. тесање

Е. резбарење

Ф. искуцавање

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 1. Ц, 2. Е, 3. А и 4. Б

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: препознати и именовати скулптуру према техникама и теми

БОДОВАЊЕ:

4 бода – сви тачни одговори

3 бода – 3 тачна одговора

2 бода – 2 тачна одговора

1 бод – 1 тачан одговор

0 бодова – сви нетачни одговори и уколико се обележи више од једног одговора за поједини појам

6.4. Пример задатка допуњавања

У задатку допуњавања приступник треба да доврши задану реченицу уписивањем појма који недостаје на за то предвиђено место те учртати или уписати тражене податке на тлоцрт или репродукцију.

У придруженом упутству назначен је начин решавања задатка.

У следећем задатку учртајте тражени податак на репродуковано дело.

Означите стрелицом смер уласка светла на слици.

Вермер Ван Делфт, *Сат клавира*, око 1657. год.

ТАЧАН ОДГОВОР:

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: препознати и објаснити илузионизам у сликарству и архитектури ренесансе, маниризма и барока

БОДОВАЊЕ:

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор или празно

6.5. Пример задатка есејског типа

Задатак есејског типа састоји се од **упутства** (у којем је описан начин решавања задатка), **полазног материјала** (репродукованог дела) те **смерница за писање**.

Посматрајте репродуковано дело. Пажљиво прочитајте смернице за израду анализе јер се према њима анализа вреднује. Избегавајте компликоване и предуге реченице. Не скрећите са задане теме.

Објасните привид тродимензионалног простора

на репродукованом делу навођењем и анализом перспектива, просторних планова, очишта и хоризонта.

Свој есеј завршите синтезом која обједињује задане појмове.

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: препознати и објаснити геометријску перспективу и просторне планове у сликарству и рељефу ренесансе, маниризма и барока

БОДОВАЊЕ: према лествици за вредновање есеја

7. Припрема за испит

Наставник би у наставном процесу требао да разјасни приступницима образовне исходе кроз реализацију важећег четворогодишњег гимназијског наставног програма.

Образовни исходи приступницима могу служити као листа за проверу усвојеног знања. У овом поглављу налази се корисна разрада образовних исхода.

За увежбавање писања есеја приступницима се препоручује употреба огледног примера есејског типа задатка из овог испитног каталога.

Литература за припрему испита из Ликовне уметности су сви уџбеници прописани и одобрени од Министарства знаности, образовања и спорта Републике Хрватске током протеклог четворогодишњег раздобља.

1. Дамјанов, Ј., *Ликовна умјетност 1*, Школска књига, Загреб, 2008.

2. Дамјанов, Ј., *Ликовна умјетност 2*, Школска књига, Загреб, 2008.

3. Иванчевић, Р., *Ликовни говор*, Профил, Загреб, 2007.

4. Иванчевић, Р., *Стилови и раздобља, Живот 1*, Профил, Загреб, 2008.
5. Иванчевић, Р., *Стилови и раздобља, Живот 2*, Профил, Загреб, 2008.
6. Иванчевић, Р., *Стилови и раздобља, Живот 3*, Профил, Загреб, 2008.
7. Караман, А., *Ликовна умјетност 2*, Школска књига, Загреб, 2008.
8. Миренић, Ј. и Ратковић, К., *Ликовна умјетност 20. ст.*, Школска књига, Загреб, 2000.

Успех на испиту условљава и добра упознатост с начином испитивања.

Приступницима се саветује:

- проучавање описа испитних целина те примера задатака
- решавање огледног примера теста.

Успјех на испиту увјетује и добра упознатост с начином испитивања.

Приступницима се саветује:

- проучавање описа испитних целина те примера задатака
- решавање огледнога примера теста.

7.1. Разрада образовних ishoda

У табелици 4. су уз сваки образовни ishод назначени битни појмови и примери који се на њега односе. Приступницима се саветује да добро проуче садржај табелице, а могу је користити и као листу за проверу усвојених знања.

Табелица 4. Разрада образовних ishoda

препознати архитектонске односе у мегалитима и раним настамбама	менхир, долмен, кромлех; пут, место; насеље, функције	Стонхенџ; Гавринис; Карнак; Ла Роше о Фес; Ур, Бабилон, Кносос, Терозо
препознати и цртежом означити структуру и функције праисторијског и античког урбаног простора, резиденцијалне архитектуре и манастирског комплекса	мрежа, цитадела, планско, непланско, границе; агора и форум, урбанистичка концепција; стоа, олтар, храм, булеутериј, славолук, базилика; палача; домус, атриј, зидине, инсуле, перистил, клаустар, кубикула, дормиториј, скрипториј; место, пут	Барумини, Микена, Атана, Милет, Тимгад, Задар, Сан Ђимињано; Атана, Панатенејски пут; Форум Романум, Трајанов форум, Виа сакра, Тимгад; Помпеји, кућа Фауна; Задар; Диоклецијанова палача, форуми Рим, Сен Гален, тлоцрт; вила Мистерија, тлоцрт
препознати и цртежом означити принципе компоновања у архитектури Египта и Месопотамије	квадрат, правоугаоник, тлоцрт, планирање, понављање, симетрија, осе, сакрални и урбани комплекс; место, пут; маса и простор	Тел ел Амарна – радничко насеље; Амонов храм у Карнаку; Гробница краљице Хатшепсут; Кеопсова пирамида, Комплекс у Гизи; Зигурат у Уру
препознати и цртежом означити структуру, делове и пропорције на тлоцртима, пресецима и прочељима грчких и римских храмова	наос (цела), пронаос, опистодом, трем; златни пресек; дорски, јонски, коринтски ред; ехинус, абакус, труп, капител, база, волуте, акантус, архитрав, триглифи, метопе, фриз, крепидома, венац, акротериј, забат; лонгитудинално, централно, статично, просторност, композиција	Иктин и Каликрат, Партенон; Посејдонов храм у Паестуму; Патеон; Зеусов храм у Олимпији; Ерехтејон
уочити повезаност касноримских, ранохришћанских и рановизантијских грађевина – простор и конструкција	лонгитудинална грађевина, базиликално осветљење, брод, апсида, ниша, плошна обрада зида, усмерење простора; централне грађевине, пилони, пандантифи, купола, полукупола, галерије	Максенцијева базилика; С. Сабина, Ста Констанца; С. Аполинаре ин Клас; Црква Серђа и Ваха; Еуфразијана, Хагиа Софија

уочити континуитет између византијске и исламске архитектуре	купола, синтеза лонгитудиналног и централног типа, квадратни тлоцрт, јединствени простор, степеновање, галерије, носачи, пандантифи	Хагиа Софија, Синанова џамија, Истанбул
препознати просторне и конструктивне елементе прероманичких сакралних грађевина	вестверк, галерија; сполије, колонада, аркада, тамбур, ступ, стуб	Капела Карла Великог, Ахен; Св. Донат, Задар; Свети Спас на Цетини; Св. Криж у Нину
разликовати романски и готски оквир живота	донжон, манастир, кућа; град као урбани склоп, одбрамбени карактер; моноцентричност, полицентричност, подела садржаја, мрежа комуникација	Сан Ђимињано, Либек, Палача Жака Кура у Буржу; кућа у Поречу; донжон у Хедингаму; Монт Ст. Мишел; Торонт; Мотовун
разликовати конструктивне, просторне и елементе анализе романских, готских и ренесансних сакралних и профаних грађевина те њихову композицију с обзиром на структуру и масу	масивност зида, подупирачи, растерећење, лук, свод, трифоријум, контрафори, контрафорни систем; брод, трансепт, апсида, опход, апсидиола, хор, укрсница; зидна декорација, купола, аркаде, шиљасти лук, полукружни лук, прозори, фигурални портал, розете, слепе аркаде, галерије, бифоре, трифоре, квадрифоре, лођа, мрежиште, фијале	Ст. Фој, Конкес; Св. Кршеван, Задар; Ст. Сернен, Тулуз; Св. Марија Лах; Св. Ана, Ананберг; Св. Стошија, Задар; Ст. Етиен, Бурж; Нотердам, Париз; катедрала св. Јакова, Шибеник; Дивона, Дубровник; Палача Ђипико, Трогир; Ка'д Оро, Венеција; Кнежев двор Дубровник
разликовати и цртежом означити готску, ренесансну, маниристичку и барокну концепцију града и трга	урбанизам, органско, симетрија, осе; планирање, пропорционисање; статичност, прегледност; једнозначност, вишезначност; индивидуално, опште	Кампо, Сијена; Филарете, Сфорцинда; Палманова; Дубровник; Брунелески, Пјаца СС Анунцијата; Микеланђело, Кампидољо; Карловац, Бернини: Трг светог Петра
разумети и цртежом означити античке и ренесансне архитектонске елементе и принципе компоновања на ренесансним грађевинама	купола, архитрав, ступ, колонада, трем, забат, аркада, фриз, крепидома, ниша; пиластер, балустрада; златни пресек, симетрија, осе, пропорционисање, статичност, прегледност	Брунелески, Капела Пази; Палача Строци и Медичи-Рикарди, Фиренца; Сангало, Микеланђело, Палача Фарнезе, Рим; летњиковац Соркочевих, Лапад; Браманте, Темпјето

препознати елипсу као модел у барокном градитељству	геометричност и симетрија, конвексно, конкавно; тлоцрт; прочеље, забат, волуте, венац; свод, купола, једро, ребро; гезамткунстверк, цинктор, илузионизам	Г. де ла Порта, Вигнола, Ил Ђезу, Рим; Св. Катарина, Загреб; Боромини, С. Карло ал Кватро фонтане; Бернини, Трг св. Петра; Гропели, Св. Влахо, Дубровник, Исусовачке стубе, Дубровник; С. Лоренцо, Капела дела Сантисима Синдоне; Нојман, Фирценхајлиген; Фихер вон Ерлах, Карлскирхе, Беч; Белец
разликовати и упоредити принципе слагања простора ренесансне и барокне архитектуре	статично и динамично; хијерархија и центар, граница и бесконачно; полицентричност, моноцентричност; капеле	Брунелески, С. Спирито; Нојман, Фирцехнхајлиген; Сангало, Микеланђело Палача Фарнезе, Рим; Гварини, Палача Карињано, Торино; Велики Табор, Бистра; Версај
препознати и именовати нове материјале на конструктивним решењима градитељства XIX века именовати и објаснити елементе историјских стилова на снимкама прочеља архитектуре XIX века	левано гвожђе, бетон, стакло, челик, скелет, индустријски стандардизовани материјали, инжењерска архитектура, монтажа неоготика, неоренесанса, необарок	Пахтон, Кристална палача; Ајфелов торањ; Суливан, Робна кућа Чикаго; Гијмард, Метро Хелмер и Фелнер, ХНК, Загреб; Гарниер, Опера, Париз; ХАЗУ, Загреб; Боле, Мирогој, катедрала у Загребу, МУО
упоредити органска и функционалистичка дела резиденцијалне стамбене архитектуре XX века с обзиром на тлоцртно решење и однос према околини	разведени тлоцрт, једноставни и сложени тлоцрт, међуделовање унутрашњег и спољног простора	Ф. Л. Рајтт, Кућа слапова; Мис ван де Рое, Кућа Фарнсворт; Ле Корбизје, Вила Савоја; Гропијус, Баухаус
препознати улогу вишеспратница у урбанизму XX века	једноставност, економичност, намена, умножавање, серијска производња; стан, квартал, улица; мрежа, комуникације, центар	Мис ван де Рое, Сеграм билдинг; Ле Корбусије, Кућа заједничког живљења, Марсеј; Галић, стамбени објекти на Вуковарској, Загреб; Менхетн

<p>упоредити архитектуру модерне, постмодерне и деконструктивизма с обзиром на обликовне могућности нових грађевинских материјала</p>	<p>преднапрегнути бетон, арматура, љуска; слободно компоновање простора, пластичност, органичност; челик, стакло, титан</p>	<p>Ееро Саринен, TWA аеродром; Кензо Танге, Спортске дворане, Токио; Ле Корбизје, Капела Роншам; Утзон, Опера у Сиднеју; Ф. Л. Врајт, Гугенхајмов музеј, НИ; М. Пеји, Лувр; Ф. Гери, Музеј Гугенхајм, Билбао</p>
<p>упоредити стамбену архитектуру сецесије, модерне, постмодерне и деконструктивизма с обзиром на функцију</p>	<p>слобода обликовања; просторни распоред, цитати пријашњих стилова</p>	<p>Гауди, Каза Мила; Мис ван де Рое, кућа Тугендат; Хундердтвасер Хаус Беч; Аизенман, кућа Франк; Планић, Округла вила на Прекрижју</p>
<p>препознати главне карактеристике светских кретања у хрватској архитектури јавне намене XX века</p>	<p>континуитет историцизма, функционализма, органске архитектуре и постмодерне</p>	<p>Ковачић, зграда Бурзе; Планић, Напретков небодер; Пенезић и Рогина, зграда Велебит</p>

СЛИКАРСТВО, ВАЈАРСТВО, ГРАФИКА, ДИЗАЈН И ВИДЕО		
ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	ПОЈМОВИ	ПРИМЕРИ
разликовати и именовати сликарске, цртачке и графичке технике на примјерима	акварел, темпера, уље, пастел, енкаустика, фреска, мозаик, витрај, таписерија, колаж; оловка, угљен, креда, туш, трска, дрворез, ланорез, литографија, бакропис, бакрорез; отискивање матрице	Сезан, Монт Ст. Виктоар, акварел; Ђото, Јудин Пољубац, фреска; Отранто, мозаик; Шартр, витраж; таписерија из Бајоа; Фајумски портрет, енкаустика; Бенковић, Жртвовање Исака, уље на платну; Швитрес, Мерцбау, колаж; Дега, Плесачице, пастел; Пијеро дела Франческа, Бичевање, темпера; Рембрант, Христ на маслинској гори, бакропис; Н. Писанело, студија женских ликова, сребренка; М. Шонгауер, Искушења св. Антуна, бакрорез; Тао Ци, Крајолик, XVII век, туш и трска; Х. Домије, Руе Трансониан, 1850., литографија; Е. Нолде, Пророк, XX века, дрворез; М. Краљевић, У врту, 1912., туш и перо
разликовати вредности боја и њихове односе	димензије боја (светлина, чистоћа/тон, валер); контрасти (топло – хладно, светлосни контраст боје према боји, комплементарни)	Матис, Жена са шеширом; Дерен, Пут; Иванчић, Акт
препознати и именовати скулптуру изведену традиционалним вајарским техникама	глина, гипс, камен, дрво, теракота, бронца, слоновача, пластика; тесање, резбарење клесање, моделовање, левање	Мештровић, Зденац живота, бронза; Лурана, Елеонора Арагонска, мрамор; Дел Арка оплакивање; Н. Габо, Биста, пластика; Шкрињица од слоноваче Вероли; Мештровић, Мајка, гипсани одливак
препознати и разликовати апстрактне и фигуративне облике у сликарству и скулптури праисторије	апстракција, фигурација, реализам, симбол или знак; маса и привид масе; композиција	Ласко, слика; Алтамира, слика; Венере Вилендорф, Леслуђи Венера

препознати и разликовати стилизацију и натурализам на рељефним приказима старог века	кадар; високи, ниски, улекнути рељеф; обрис, плошност, пластичност; понављање, узорак; варирање	Асирија, Лав на умору, 650. пр. н. е.; Суза; Фриз с лавовима, VI в. пр. н. е.; Пергамски жртвеник, рељеф
препознати и цртежом означити однос динамике и статике код египатске и античке грчке статуе	осе, обрис, површина, контрапост, симетрија, асиметрија, блок мермера; архаика, класика, хеленизам	Хера са Самоса, VI в.; Москофор, VI в.; Кефрен из Гизе, диорит; Писар Каија; Портрет Ехнатона Имерет-Небес, дрво, XII династија; Дорифорос, мермер; Апоксиомен, бронза, Загреб; Каријатида с Ерехејона, V в.; Ника са Самотраке, II в. пр. н. е.
разликовати и објаснити начине обликовања унутар одређеног формата: фриз, метопа и забат (тимпанон)	хијерархија, затвореност (статичност), прилагођеност формату, арматура (композицијске оси), позадина и ликови (одељено, спојено – планови), закон кадра; сагледавање; пропорције (глава : тело = 1:7, 1:4), канон	Партенон, фриз; Трајанов стуб, Рим; тимпанон Зеусовог храма у Олимпији, борба Кентаура и Лапита; метопа Зеусовог храма у Олимпији, Херакло, Атена, Атлас и јабуке хесперида; Жена с лотосом, V династија; Ара Пацис I в.; Саркофаг Јунија Баса, IV в.
разликовати однос лика и позадине на античким грчким сликама	фигура, позадина, плошност, линеарност, орнамент, стилизација, меандар, привид масе	Ексекијева амфора, VI в. пр. н. е., Рим; Дипилонска ваза, VIII в. пр. н. е.; Лекитос с девојком која исказује почаст гробу јунака, око 440. пр. н. е.; Мозаик из Пеле
разликовати просторне планове с обзиром на симболику и смештај у простору египатског, римског и византијског објекта	плоха и негација плохе зида; регистар и илузионизам; апсида, конха, купола, иконографија, мотив, знак (јање, крст), обрнута и вертикална перспектива, симбол и тематски елемент	Фреске из Рамосова гроба и Виле деи Мистерији; Еуфразијана, Пореч, VI в.; Пантократор, Дафни, XI в.
препознати и цртежом означити орнаменталне карактеристике рељефног плетера	линеарност, геометрија, бесконачна црта, симетрије, позадина/лик, испуна плохе, људски лик, плошност	Плутеј из Кољана; Олтарна преграда Св. Недиљице Цибориј, Бискупија; Забат из Уздоља; Плутеј с ликом хрватског владара

<p>препознати и цртежом означити хијерахијске односе, закон кадра и карактеристике плошног обликовања на рељефу и минијатури прероманике и романике</p>	<p>подређеност архитектуре, портал, капител, тимпан (лунета); рељеф (високи, ниски), затвореност, орнамент, стилизација; симетрија, хијерархија, иконографија; кадар (формат): хорор вакум</p>	<p>Лунета портала, Ст. Пијер Мојзак; Сте. Мадлен, Везлеј; Мерење душа, лунета портала Ст. Лазар, Аутун, 12. в.; Тома, С. Доминго да Силос, 11. в. Радованов портал у Трогиру; Андрија Бувина, вратнице катедрале у Сплиту; непознати ирски сликар, Последњи суд, рукопис из Ст. Галена; Еванђелистар из Линдисфарна</p>
<p>препознати и објаснити принцип подређености у сликарству романике</p> <p>препознати и објаснити принцип појаве ослобађања скулптуре од архитектуре</p>	<p>стилизација, геометризација, одразна симетрија, хијерархија, вертикална перспектива, иконографија</p> <p>симетрија, оси, јасноћа; довратник, надвратник, архиволт, тимпан, ступ; рељеф, степеновање, закон кадра и просторни закон кадра; статуа, С-кривуља</p>	<p>Христ у слави, фреска из главне апсиде Сан Клементе у Тахулу, 12. в.; Мозаик из Отранта; Таписерија краљице Матилде, 11. в.; Беатус из Либана, Апокалипса Шартре, западни портал; Визитација, катедрала у Ремсу; Ута из катедрале у Наумбургу; Синагога с катедрале у Страсбуру</p>
<p>препознати и цртежом означити реконструкцију простора на готској слици</p>	<p>привид волумена, chiaroscuro, моделација, мотришта, обрнута перспектива, идеални простор; геометријска перспектива, геометријска тела, птичији поглед</p>	<p>Рајнски мајстор, Рајски врт, 1420.; Браћа из Лимбурга, Les tres riches heures du Duc де Бери, октобар, XV в.; Ћото, Св. Фрањо истерује зле духове из Асизија, XIV в.; А. Лоренцети, Добра и лоша влада; Ј. ван Ајк, Заручници, 1424.</p>
<p>објаснити однос према теми и кадру у готском сликарству Истре и Хрватске</p>	<p>натурализам, дословно приказивање, иконографија, сумарност ликова</p>	<p>Фреске из Св. Марије на Шкрилинах, XV в.; Блаж Јуријев Трогиранин, Полиптих, Корчула, 15. в.</p>

интерпретирати сликарско дело с обзиром на илузионистичке и иконографске елементе	простор, кубни простор, линеарна перспектива, мотриште, хоризонт, просторни планови; волумен, моделација, архитектонски елементи (ступ, пиластар, лук, свод, ниша); тема, профано, сакрално	Мазачио: Св. Тројство; Ста Марија Новела, Фиренца; Учело, Легенда о хостији; Пијеро дела Франческа, Крштење Христа, Бичевање Христа; Лаурана, Идеални град; Пијеро ди Козимо, Симонета Веспучи; Рафаел, Атенска школа; Донатело, рељеф Св. Ђурђа; Н. Божидаревић, Навештење
препознати и цртежом означити рационална решења у ренесансној слици и рељефу	формат, ваздушна перспектива, размери, златни рез	Мазачио: Порески новчић; Ђиберти: Рајска врата, Стварање Адама, Еве, пад у грех, изгон
препознати симултани приказ у сликарским делима	истодобност (симултаност), формат (кадар), просторни планови, временски распон радње, значење (тема); статуа, високи рељеф, ниски рељеф; довршеност и недовршеност	
препознати и објаснити карактеристике ренесансе на делима хрватских ренесансних вајара	ступови, лук, венац, гирланда, рељеф, декорација; портрет, натурализам, индивидуалност, изражај	Алеши, прочеље крстионице трогирске катедрале; Капела Бл. Ивана Урсинија у Трогиру; Ј. Далматинац, 72 главе, Шибеник; Фрањо Врањанин, Принцеза; Дукновић: Св. Иван, Св. Тома
разликовати врсте скулптура у ренесанси и маниризму с обзиром на степеновање пластичности и обраду површине	статуа, високи рељеф, ниски рељеф, планови, став, осе, довршеност и недовршеност	Донатело, Пророк Јеремија; Лука дела Робија, Анђели који певају; Микеланђело, Давид и Оплакивање с Никодемом
разликовати и цртежом означити односе архитектуре и скулптуре на композицији целине у готици и ренесанси	архитектура, скулптура, границе, отворено – затворено, симетрија, осе, просторни планови	Аврам и Мелхиседек, катедрала, Ремс; Јакопо дела Кверча, Иларија дел Карето; Микеланђело, гробница Медичи

<p>препознати наративно набрајање као мотив</p> <p>препознати нову динамичност у скулптури и слици маниризма</p>	<p>портрет односи: нарација, тема, вишесмисленост облика</p> <p>мноштво мотришта, ротација; пропорције, деформација, издуженост; портрет, однос фигура/позадина; нарација, тема, вишесмисленост облика, фигура серпентината</p>	<p>Арчимболдо, Лето; Бош, триптих Последњег суда; Бројгел, Успон на Голготу Ђанболоња</p> <p>Отмица Сабињанки; Пармиђанино, Аутопортрет; Понтормо, Скидање с крста</p>
<p>препознати и објаснити илузионизам у споју сликарства и архитектуре ренесансе, маниризма и барока</p> <p>упоредити привид простора на ренесансним, маниристичким и барокним сликарским делима</p>	<p>негација зида, скулпторални елементи, архитектонски елементи, сликарски елементи, илузионизам, контраст, отвореност</p> <p>хоризонтал, симетрија, планови, осе, очиште, дијагонала, кубни простор, затворено –отворено, моделација, фокус (средиште), геометријска перспектива</p>	<p>Сикстинска капела – Стварање света; Паладио, Вила Ротонда, унутрашњост; Позо, свод Св. Игнација</p> <p>Андреа дел Кастањо, Последња вечера; Леонардо, Последња вечера; Тинторето, Последња вечера; Веласкез, Лас Менињас</p>
<p>објаснити улогу светла у барокном сликарству</p>	<p>контраст, дијагонала, отвореност, средиште, нејасноћа граница</p>	<p>Каравађо, Позивање С. Матеја; Рембрант, Ускрснуће Лазара; Бенковић: Жртвовање Исака; Ж. де ла Тур, Св. Ирена оплакује Св. Себастијана</p>
<p>разликовати теме у сликарству барока и рококоа</p>	<p>портрет, пејзаж, интеријер, мртва природа</p>	<p>Ц. Лорен, Пејзаж са жртвовањем Аполону; Рембрант, Аутопортрет; Вермер, Географ; Каравађо, Мртва природа; Ветеј, Укрцавање на Китеру</p>
<p>упоредити класицистичку и романтичарску концепцију слике с обзиром на третман боје и однос према формату</p>	<p>отворено, затворено, вертикале, хоризонтале, дијагонале, моделација, контраст</p>	<p>Давид, Заклетва Хорацијева; Делаacroa, Слобода предводи народ; Жерико, Сплав Медуза; Тернер, Киша, пара и брзина</p>

упоредити дела реализма и импресионизма с обзиром на употребу боја	хроматска, тонска, ахроматска скала, контрасти боја, импасто, лазурни намаз	Домије, Праља; Мане, Доручак на трави; Реноар, Под сеницом у Мулен де ла Галет; Курбе, Слика у свом атељеу; Моне, катедрала у Руану
истражити нове карактеристике композиције, рукописа, боје и линије у експресионизму и његовим претечама	импасто, градивни карактер потеза, помакнутост очишта; деформација облика и простора	В. Гог, Ноћна кавана; Мунк, Три девојке на мосту; Нолде, Духови
уочити промене у хрватском сликарству с краја XIX и прве половине XX века	шарена школа, симболизам, експресионизам; сецесија, Минхенски сликарски круг	В. Буковац, Ц. Медовић; М. Краљевић, М. Рачки, Ј. Рачић; Б. Ч. Сесија, Е. Видовић, О. Херман, Бецић
однос између постимпресионизма и кубизма	полиперспективност (више очишта), плоха, уситњавање, геометријска тела, геометријски ликови, обрис, модулација, моделаација	Сезан, Мртва природа с Купидоном Брдо Сент-Виктор; Пикасо, Аутопортрет, Госпођице из Авињона; Маска, Догон
разликовати фигурацију и апстракцију те лирску и геометријску апстракцију у сликарству и скулптури	отворено – затворено; тема, илузија простора, знак, реалитет боја, линија, плоха, геометријски ликови; текстура, ташизам, геометричност, експресивност	Мондријан, Композиција; Кандински, С црним луком; М. Детони, Фантазија оронулог зида II; Јо Клек (Јосип Сеисел), Пафама; Муртић, Хигсвеј; Пицел, Композиција, 1951.; Книфер, Меандар; Бранкуси, Риба, Плавокоса црнкиња
разликовати апстракцију и фигурацију у сликарству	боја, плоха линија, илузија простора, планови, тема, знак, реалитет	Гоген, Декоративни пејзаж; Кандински, С црним луком; Маљевић, Црвена коњица

препознати елементе кубизма у уметничким правцима XX в.	плохе, геометрија, уситњавање, геометријска тела, лик – позадина	Делоне, У част Блериу; Бочини, Јединствени облици континуитета у простору; Дишан, Акт силази низ степенице; Липшиц, Човек с гитаром; Ф. Марк, Пејзаж
разликовати апстракцију и фигурацију у вајарству	осе, обрис, конвексно-конкавна маса, површина, линијски истањене масе, прошупљеност, тема	Хенри Мур, Лежећа фигура; Ђакомети, Шетац; Бранкуси, Плавокоса црнкиња, Нарцис, Риба; Арп, Конкреција
препознати главне карактеристике сликарских и вајарских дела футуризма, надреализма, метафизичког сликарства и кинетичке скулптуре	континуитет простора и активности, деструкција и креација, слобода и одређеност; симултаност, сукцесивност, покрет, мотор, мобил, апстрактно – фигуративно	Бала, Девојчица трчи, 1912.; Де Кирико, Тајне сата, 1911.; Кле, Заштитница, 1931.; Шагал, Црвено сунце; Дали, Трајност сећања; Ђ. Северини, Плесачица у бару Табарин; Калдер, Мобил; Тингели, Фонтана, Базел; Н. Шефер, Спациодинамички торањ
уметност X в. с принципом монтаже материјала	уметнички процес, задани или готови материјали, значење, облик, спајање, реадумаде, колаж, асамблаж	Хуан Грис, Фантомас; Марсел Дишан, Фонтана; Д. Спери: Одалиска у деловима (Лажни Бувљак); Сезар, Компресија; Младен Стилиновић, Црвени крух
упоредити сличности и разлике између фотографије и сликарског дела	кадар, време, покрет, фазе, обрис, лик – позадина, степеновање, геометрија, симетрија; фотографија, плоха, светлосна мрља	М. Дишан, Акт који силази низ степенице; Мајбриц, Човек силази; А. Картије Брешон, Иза Св. Лазара, 1932.

анализирати употребу боје на делима експресионистичких праваца XX века (фовизам, Мост, Плави Јахач, нова објективност и апстрактни експресионизам)	боја, фигурација, деформација, потез (геста), лик – позадина, границе, контраст, модулација, плоха, отворено – затворено	Матис, Црвена соба; Кирхнер, Жене на улици; Маке, Излог; Грос, Град; Вилем де Кунинг, Жена; Полок, Крава, Број 1, Број 8
препознати сличности између стрипа, фотографије и филма	кадар, временски ток, транслација, тема, нарација, значење, преобликовање	Мауровић, Црни мачак; Џонн Форд, Поштанска кочија; Бињуел, Андалузијски пас; Прат, Корто Малтезе; Мирко Илић, Вертикално и водоравно; Стиглиц, Дороти Норман
објаснити ангажованост посматрача у делима поп-арта и оп-арта	ситотисак, мултиплицирање, трансформација, оптичке варке; утицај дизајна	А. Вархол, Камбел јуха; Раухенберг, Кревет; Лихтенштајн, Шољица и тањирић II, Вазарели: Зебре; Вархол: ММ
уочити повезаност свеукупног визуелног окружења у делима концептуале, хепенинга и перформанса	идејност, свеукупност, трансформација свакидашњице; видео	Паик, ТВ Буда; Ивековић, Мартинис, Прича о чају; Мартинис, Поглед на други поглед; Синди Шерман, Без назива #96; Ваништа, Бесконачни штап; Џозеф Косут, Једна и три столице
објаснити уметност ланд-арта у односу на околину	крајолик, природа, преображај, колективно памћење	Смитсон, Спирала; Д. Ракоци, Акварел

